

SAMFUNDSTANKEN
TVÆRPOLITISK TÆNKETANK

Borgerløn med UBInow

2. udgave

Rapporten er en gennemgang og kvalificering af borgerløn med fokus på SamfundsTankens model UBI_{now}. Rapporten har til formål at styrke beslutningstagernes vidensgrundlag for videre drøftelse og projektetablering. Rapporten er et arbejdsdokument og dermed under udarbejdning, hvorfor det endnu ikke er SamfundsTankens officielle holdning.

SamfundsTanken – Jon Seemann Pedersen, hovedforfatter

Kontakt: www.samfundstanken.dk/kontakt

jsp@samfundstanken.dk – Jon Seemann Pedersen

hsj@samfundstanken.dk – Henrik Skaksen Jacobsen

soe@samfundstanken.dk – Søren O. Ekelund

English version of this report can be found at
<http://www.samfundstanken.dk/UBI_{now}ENG.pdf>

Previous version of this report can be found at
<http://www.samfundstanken.dk/UBI_{now}ENG160524.pdf>

INDLEDNING

UBInow er SamfundsTankens model for Ubetinget Basisindkomst (UBI), men bedre kendt som borgerløn. Modellen er udarbejdet af SamfundsTankens ansatte og stiftere. Motivationen bag udarbejdelsen af modellen er at præsentere en model for borgerløn, der demonstrerer, at det er muligt at indføre en borgerløn, der ligger over det danske dagpengeniveau.

Borgerløn er en indkomst, der gives til alle borgere regelmæssigt uden modkrav og betingelser. Borgerløn er altså en universel rettighed. Den gives til alle uafhængig af anden indkomst.

Borgerløn er startfeltet i Matador: hver gang du passerer start (månedens udgang) så modtager du en betaling (borgerløn) uafhængig af hvor mange eller få ejendomme og hoteller du ejer. Det er det samme beløb for alle.

Rapporten er, udover en præsentation af UBInow, også for læseren en indførsel i argumenter for og imod borgerløn og værdiorienterede betragtninger. Især argumenter for og imod borgerløn kvalificeres med henvisning til den videnskabelige litteratur, der indeholder indsigter og tilnærmelsesvis objektive kriterier, som det tænkes er relevant at medtage i en politisk vurdering.

Når vi siger politisk vurdering, så er det fordi, at der både er et magtperspektiv og et samfundsperspektiv. Borgerløn vil unægtelig kalibrere magten til et nyt niveau og borgerløn erstatter en lang række sociale ydelser i form af en universel rettighed, hvorfor det er relevant at evaluere på socio-økonomiske forventede ændringer.

Borgerløn er altså en universel rettighed. Den gives til alle uafhængig af anden indkomst.

Vi vil desuden, i denne rapport, fremhæve samfundsrelevante udfordringer, som vi ikke er forberedt på under vores nuværende system, men som visse former for borgerløn, heriblandt UBInow, kan løse. Disse samfundsrelevante udfordringer er dog ikke logisk set nødvendige for at kvalificere diverse borgerlønsmodeller som socio-økonomisk foretrukne. Disse samfundsrelevante udfordringer er dog stadigvæk vigtige at tage med i betragtningen for udformningen af en borgerlønsmodel, da nogle modeller er bedre end andre i denne henseende.

Det er årsagen til, at vi har skabt UBInow, som vi her kvalificerer med argumenter, der er videnskabeligt underbygget, kommer med en løsning på samfundsrelevante udfordringer og kalibrerer magten til et nyt niveau, der er ønskværdig med det demokratiske ideal for øje. Derudover er vores motiv at demonstrere, at UBInow også er til gavn for de bedst stillede.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING.....	3
------------------------	----------

OPSUMMERING AF RAPPORTENS INDSIGTER.....	6
---	----------

1. HVAD ER UBINOW?.....	7
--------------------------------	----------

FORKLARING PÅ UBINOW - VI SKAL ALLE VÆRE AKTIONÆRER.....	7
KARAKTERISTIKA FOR UBINOW.....	8

2. FINANSIERING OG DET ØKONOMISKE RATIONALE BAG UBINOW	9
---	----------

INDLEDNING - MARKEDSVILKÅR OG STØTTEORDNINGEN	9
EN ØKONOMISK FORKLARING AF BORGERLØN - DIREKTE	10
INDKOMSTSTØTTE	10
VI SKAL ALLE VÆRE AKTIONÆRER - KAPITALISMENS VEJ TIL BORGERLØN	10
UBINOW - DEN ØKONOMISKE ARKITEKTUR FORKLARET.....	11
JURIDISKE FORHOLD TIL EU - BRØKPENSION.....	12

3. GENDRIVELSE AF ARGUMENTER IMOD UBINOW OG BORGERLØN ...	13
--	-----------

UBI GØR FOLK DOVNE/FJERNER INCITAMENT TIL AT UDFØRE LØNARBEJDE.....	13
BORGERLØN ER FOR DYRT.....	13
EJENDOMS-, HUS- OG JORDPRISER STIGER	13
BORGERLØN VIL FØRE TIL ØGET UØNSKET IMMIGRATION.....	14
BORGERLØN FØRER TIL DÅRLIGERE VELFÆRD PGA. LAVE LØNNINGER	14
FAGBEVÆGELSEN GØRES OVERFLØDIG.....	14

4. INDIVIDUELLE OG KOLLEKTIVE FORDELE OG MULIGHEDER.....	14
---	-----------

BORGERLØN EKSPERIMENT I INDIEN.....	14
THE GREAT SMOKEY MOUNTAINS STUDIER	15
NAMIBIA.....	16
BRASIL IEN.....	16
SAMFUNDSTANKENS EKSPERIMENT MED LENA OG TINE.....	17

5. PERSPEKTIVER OM PILOTPROJEKTER 17

HIERARKI 17
SOLIDARITET 19
INDIVIDUELLE BEHOV.....19

6. LITTERATURLISTE 21

OPSUMMERING AF RAPPORTENS INDSIGTER

- » Borgerløn er mere markedseffektivt end betingede overførselsindkomster, set ud fra almindelige økonomiske antagelser om menneskers adfærd. Konceptuelt er det forklaret ved, at borgerløn er afkoblet støtte, mens de nuværende underskuds- og markedsstøtte overførsler, er koblet støtte og derfor skaber mere dødvægt end afkoblet støtte.
- » Baseret på SamfundsTankens udregninger, er det muligt at skabe en universel borgerløn med UBInow-modellen, der er finansieret for et beløb over det nuværende dagpengeniveau. For at opnå den langsigtede effekt er det dog essentiel at lave en gennemgående analyse af de enkelte kommuners økonomiske infrastruktur.
- » UBInow-modellen modvirker velfærdsturisme ved at anvende brøkpensionsreglerne, som er en ordning, der sikrer at beløbet, der eventuelt måtte gives til immigranter ifølge EU-lovgivningen, ikke sætter finansieringsgrundlaget over styr.
- » Borgerløn modtager opbakning fra et bredt felt af prominente personligheder og organisationer, heriblandt Guy Standing, World Economics Forum, RSA, Elon Musk, Mark Zuckerberg m.fl. Det er især motiveret af den stigende bekymring over forøgelsen af prækariatet og den teknologiske udvikling, som vil udfordre arbejdsmarkedets fleksibilitet.
- » Borgerløn er hverken et socialistisk eller borgerligt projekt, men en rettighed, der tilgodeser politiske behov og kollektive, konservative samt liberale værdier.
- » Tidligere eksperimenter, analyser og undersøgelser af borgerløn viser entydigt at borgerløn fører til bedre velfærd i form af fx øget sundhed, bedre ernæring, mere frigørelse, gældsnedsettelse og bedre forhold i familien.
- » Interessen for borgerløn har ikke været større, hvilket især kan ses ved at borgerløns eksperimenter planlægges og igangsættes i stor skala verden over. Der er dog en række udfordringer med visse af eksperimenterne på grund af den finansielle arkitektur, som ligger til grund for eksperimenterne.

1. HVAD ER UBINOW?

"Suppose that, instead of taxing corporate profits, we required companies to turn over an amount of stock, in the form of nonvoting shares, to the government." (Baker, 2016)

FORKLARING PÅ UBINOW - VI SKAL ALLE VÆRE AKTIONÆRER

Overstående citat af Dean Baker, en af de få økonomer, der forudså boligboblen (Baker, 2007), stammer fra en artikel i NY Times (Baker, 2016). Dean Bakers forslag minder meget om mekanismen foreslået i UBInow-modellen: nemlig, at staten eller en folkeejet nationalbank investerede i andele og aktier i virksomheder, som betaler afkast til deres aktionærer og dermed til staten/den folkeejede nationalbank. UBInow er et system i et samfund, hvor alle er aktionærer og selv kan bestemme hvilken form for arbejde de ønsker at udføre.

Til sammenligning minder denne mekanisme om Alaska Dividend Fund, som giver et årligt beløb til beboere i Alaska og om den norske oliefond, som dog ikke anvendes til at udbetale en borgerløn til befolkningen.

UBInow er mere innovativt end overstående eksempler, i den forstand, at virksomhederne opnår et helt andet forhold til omkostningen af arbejdskraft udført af mennesker, da lønomkostninger reduceres med et højt dagpengeniveau. En af de økonomiske effekter er, at den internationale konkurrenceevne øges. Det er både gavnligt for arbejdstager og -giver, men også samfundet samlet set.

Til dels afkobles løn og overførselsindkomster fra løn i højere grad end det nuværende system, hvilket øger den økonomiske tryghed, arbejdsgiverne opnår lavere lønomkostninger og samfundet får et værn mod løndumping gennem øget incitament til at ansætte danske lønmodtagere før udenlandsk arbejdskraft efterspørges. Det sker uden nogle forringelser for danske arbejdstagere, -givere og samfundet. Det er samlet set en forbedring for alle.

Et andet aspekt ved innovationen med UBImodellen er, at danske virksomheder, uden problemer for staten, kan ekspandere udenlands, da UBInow gives til danske borgere, men afkastet følger virksomhedens aktionærer. Det gør virksomheder moralsk friere og giver staten mere økonomisk sikkerhed.

SamfundsTanken argumenterer for, at en borgerløn bør bygge på denne mekanisme til at langtidssikre den økonomiske stabilitet for staten og den enkelte borger. Uddybning vil følge løbende i rapporten.

KARAKTERISTIKA FOR UBINOW

A Grundlag for betaling

Udbetaling af UBINow er uafhængig af al form for beskæftigelse og faktorer for beskæftigelse såsom uddannelse, betalt arbejde, frivillig aktiviteter og sygdom og udkommet af den enkeltes beskæftigelse.

B Berettigelse for at modtage betalingen

Alle, der er født i Danmark, er berettigede til den fulde UBINow, som følger brøkpensionsreglerne.

C Modalitet for betalingen

Udbetalingen af UBINow finder sted den sidste hverdag i måneden 12 gange på et kalenderår.

D Varighed af betalingen

UBINow indebærer ingen tidsbegrænsning udover hvad reglerne for brøkpension foreskriver.

E Betingelser for betalingen

Størrelsen af UBINow afhænger af reglerne for brøkpension.

F Kontrol af betalingen

Det ønskes at arbejdsmarkedsparterne justerer vilkårene for deres lønaftaler, så løn og UBINow ikke fører til ugunstig inflationsudvikling og ustabilitet i økonomien.

---

2. FINANSIERING OG DET ØKONOMISKE RATIONALE BAG UBINOW

"There is no good reason the federal government should maintain 79 separate means-tested programs. There is no good reason why almost none of these programs feature the kind of work-requirements that helped transition millions of Americans into jobs after the 1996 reform." Mike Lee, US senator for Utah

INDLEDNING - MARKEDSVILKÅR OG STØTTEORDNINGEN

Betydningen af lønindkomsten og overførselsindkomster varierer relativt mellem forskellige lande og tider. For at opnå bestemte forhold på arbejdsmarkedet har regeringer gennem tiden mæglet i markedsøkonomien med forskellige former for overførselsindkomster, og fagforeningerne har ageret på vegne af arbejdernes interesse.

Overførselsindkomster (underskudsstøtte) og aftaler mellem fagforeninger (markedsprisstøtte) står for 1/3 af landets økonomi. Det har medført forvriddinger i fordelingen af ressourcer, reduktion i økonomisk effektivitet og skabt en række af problemer for landene i, især EU og sociale udfordringer og indenlandske budgetforhold.

Støtte til arbejdsmarkedet vedholder en højere beskæftigelse end det ellers uden indflydelse vil være, medmindre at der er restriktioner på beskæftigelsen eller tiltag til at mobilisere arbejdskraft væk fra en sektor til en anden. Den nuværende støtte har desuden den effekt, at mange bliver afhængige af, at der er en vis mængde arbejdsløshed gennem jobcentrenes aktivering med anden aktør og kurser, der skal styrke kvaliteten af arbejdsudbuddet.

Når det er sagt, så har direkte indkomststøtte, altså UBI, betydning for arbejdsudbuddet og indebærer forvriddinger i fordelingen af ressourcer. Forvriddingerne er dog mindre end ved indirekte støtte. Kombinationen af arbejdskraft, kapital og jord kan også, og vil nok, påvirkes af et sådan tiltag, som fører til ændringer fordi produktionsomkostningerne kan blive slørede, hvilket giver svage signaler til arbejdstager og -giver. Det er uheldigt i lyset af vigtigheden af prissignaler for markedsøkonomiens agenter, da den mindre gennemsigthed fører til forvriddinger af markedsmekanismerne og uoverensstemmelse mellem forventninger og den faktiske udvikling. I praksis har det den betydning, at konjunktursvingningerne er større og den økonomiske udvikling mindre stabil.

Det nuværende system ligger dog under for den samme kritik, og UBI fører til mindre grad af forvriddinger end det nuværende system. Alle former for støtte har betydning for fordelingen af ressourcer i økonomien, men effekten på produktionen, forbruget og handlen er ikke nødvendigvis den samme for hver enhed støtte. Derudover vil nogle tiltag have en stor og omgående effekt, mens andre først har en betydelig effekt på langt sigt. Enhver form for støtte, der ændrer incitamentet til at producere ved at ændre marginalfortjenesten og -omkostningen ved arbejde, vil have en betydning for forbrugsniveauet.

Det er dog mere uklart hvordan UBI vil påvirke økonomien, hvis folk er mere frie og lige til at bestemme deres egen beskæftigelse, og hvis arbejds efterspørgslen blev bevidst begrænset gennem øgede investeringer i automatisering af arbejdskraft. De mulige konsekvenser indebærer øget grad af ikke-kommercielt arbejde i form af frivilligt arbejde, hushjælp, omsorg og iværksætterier.

EN ØKONOMISK FORKLARING AF BORGERLØN - DIREKTE INDKOMSTSTØTTE

Direkte indkomststøtte er ikke forbundet til produktion eller faktorer for beskæftigelse. En ubetinget version er altså at give eksplicit finansielle overførsler fra det offentlige budget til alle mennesker i samfundet, der ikke er baseret på fortidig, nutidig og fremtidig beskæftigelse eller faktorer for beskæftigelse og uden begrænsning på hvordan overførslerne bruges.

Alle former for støtte kommer fra forbrugerne eller skattepligtige. Markedsstøtte i form af lønftaler mellem fagforeninger og arbejdsgiver tilvejebringer støtte fra forbrugerne ved at indsætte en kile mellem indenlandske og udenlandske produktpriser. Støtten er overført fra forbrugerne til producenterne og er dermed tilført indirekte fra indenlandsk handel og handelsbegrænsninger til udlandet, der påvirker produktionsprisen.

Underskudsstøtte øger lønningsniveauet for arbejderne, men øger ikke prisen for forbrugerne. Tilskudsordninger sænker dermed virksomhedernes lønomkostninger og dermed produktionsomkostningerne.

VI SKAL ALLE VÆRE AKTIONÆRER - KAPITALISMENS VEJ TIL BORGERLØN

Den langsigtede strategi for UBI now er at gøre alle danske borgere til aktionærer. Med andre ord, SamfundsTanken anser det både som muligt, gavnligt og nødvendigt at ændre måden hvorpå vi finansierer vores kollektive såvel som individuelle behov.

Forskningen udført af Thomas Piketty viser, med visse begrænsninger, at afkastindkomsten stiger hurtigere end lønarbejdeindkomsten. Hvis denne tendens ikke kalibreres, så vil vi uundgåeligt stå i en situation, som ikke er økonomisk gunstig for langt de fleste mennesker, ligesom at stavnsbåndet ikke var gunstigt for langt de fleste mennesker i arbejde.

Denne problematik peger arbejdsmarkedsforskeren Guy Standing (Corruption of Capitalism, 2016) også på i sin nye bog, nemlig at afkast-kapitalisme akkumulerer afkast i færre og færre selskaber. SamfundsTanken vurderer, i overensstemmelse med Guy Standing, at det er essentielt at fordele afkastet bedre end det er i dag. Derfor foreslår SamfundsTanken at inkorporere afkast i en borgerlønsmodel, som vi kalder for UBI now.

UBINOW - DEN ØKONOMISKE ARKITEKTUR FORKLARET

SamfundsTanken har opstillet et spreadsheet, der viser statens budget ved implementering af borgerløn (se bilag 1). Vi vil her redegøre for de finansielle poster, som er medregnet.

Borgere

Vi har antaget, at UBI now gives til 5 mio. borgere. Dette er for simpelhedens skyld og overvurderet bevidst for at bevise, at det er muligt at udbetale en borgerløn, der er højere end dagpengeniveauet. Det er muligt at ændre tallet og se effekten under finansiering samt de totale omkostninger.

Borgerløn per borger

Dette beløb kan ændres. I standardvisningen har vi sat beløbet til 18.000 kr./måned før skat.

Totale omkostninger

Dette er blot antal modtagere gange beløb per år.

Finansiering

Her ser vi så alle de relevante beregninger for UBI now-modellen. Kort sagt, så har vi inkluderet alle sociale ydelser, som vi ser som relevante, der i princippet kunne finansiere en borgerløn. Derudover har vi inkluderet skatte- og afgiftsdynamikken.

Besparelser på offentlige lønninger og leverancer

Med en borgerløn på over dagpengeniveauet, så vil reallønnen nødvendigvis falde, da det ellers formentligt vil skabe inflation. Derudover modtager det offentlige en række ydelser, der er lønbetonede, som dermed også vil falde.

Besparelser på hospitaler og psykiatri

Der er stærk evidens for, at udgifter til sundhed vil falde ved implementering af borgerløn. For et vestligt perspektiv, så er Mincome i Canada og Great Smoky Mountain i USA studierne de mest nærliggende at se på. I afsnittet om pilotprojekter vil vi redegøre for evidensen bag dette. I SamfundsTanken har vi valgt at anvende det estimat, der blev udregnet på baggrund af Mincome forsøget, hvilket altså viste en besparelse på ca. 8,5%.

Værdi af konkurrencefordel

Det er meget usikkert hvordan en så stor lønændring vil påvirke Danmarks internationale konkurrenceevne, men hvis vi anvender DI's (DI 2008) udregning af lønandel i danske virksomheders omkostninger og eksport-elasticiteten fra ADAM-modellen (DI 2008), så opnås øget eksport i forhold til BNP, på langt sigt, på 22,5-44,5%. Vi har valgt den lave ende på langt sigt. Det vil kunne betyde, at UBI now, til en start, er lavere end det fremhævede beløb, hvis finansieringen ikke geares.

Overskud i det private erhvervsliv

Ligesom med besparelser på de offentlige lønninger, så opnår staten, eller den folkeejede bank, en fortjeneste af besparelsen gennem virksomhedernes overskud. 66,2% af virksomhederne opnår overskud om året og staten får op til 50% af overskuddet på besparelsen.

Differencen

Til sidst ser vi differencen mellem udgifter og indtægter.

Bemærkning om potentiel besparelse over 15 år – ikke medregnet i modellen

Med udgangspunkt i Krakas beregninger om hvor mange arbejdspladser, der automatiseres (Kraka, 2014), så kan vi forvente, at ca. 730.000 danske arbejdspladser forsvinder i løbet af de næste 15 år. Disse personer skal derfor på overførselsindkomst alligevel og udgør dermed en udgift for staten. På den ene side betaler disse mennesker skat på nuværende tidspunkt, men skal forsørges af staten. Det er dog svært at estimere, da det kræver data om sammenhængen mellem aldersfordelingen og arbejdspladser, der sandsynligvis påvirkes af automatiseringen.

Det mere interessante i denne sammenhæng er, at det netop er årsagen til, at den danske stat bør omstrukturere skattesystemet, således at indtægterne i højere grad dækkes gennem afkast og ikke lønbeskatning, da automatiseringen fjerner statens væsentligste skatteindtægtskilde.

JURIDISKE FORHOLD TIL EU - BRØKPENSION

SamfundsTanken ser en mulighed i at begrænse velfærdsturisme ved at gøre UBI^{now} til en brøkpension for en lang større gruppe, end den gælder for i dag:

Det fremgår af kapital 1, indfødsret, §2 stk. 2

2) *"Udlændinge, som har fået opholdstilladelse i Danmark efter § 7 eller § 8 i udlændingeloven."*
(Bekendtgørelse af lov som social pension, 2016)

Hvor §7 og §8 omhandler flygtningekonventionen af 28. juni 1951 og FN Højkommissær for Flygtninge eller lignende internationale aftaler (Bekendtgørelse af udlændingeloven, 2016)

Der er en række juridiske betingelser, der på nuværende tidspunkt begrænser brøkpension fra at omfatte borgerløn, som kræver politisk initiativ til at omforme reglerne, så de kan udbetales uafhængig af tilknytning til arbejdsmarkedet og anden indkomst.

Hvis Danmark i første omgang ønsker at indføre et pilotprojekt med borgerløn, så har erfaringer fra Finlands implementering af deres eget pilotprojekt bidraget til forståelsen, at borgerløn ikke må overstige nuværende overførselsindkomster, såfremt borgerløn gives til et begrænset antal mennesker. I praksis betyder det, at et pilotprojekt ikke kan gøres højere end dagpengeniveauet. Ifølge betragtningerne fra implementeringen af det finske pilotprojekt med borgerløn, så bør perioden vare mellem 2-5 år (Kalliomaa-Puha, 2016).

Implikationerne af forholdene i de juridiske forhold er, at det er muligt at indføre en borgerløn, der er højere end dagpengeniveauet, såfremt at det gives til alle myndige borgere i landet, men ikke kommunalt

3. GENDRIVELSE AF ARGUMENTER IMOD UBINOW OG BORGERLØN

UBI GØR FOLK DOVNE/FJERNER INCITAMENT TIL AT UDFØRE LØNARBEJDE

Samtlige pilotprojekter og tilsvarende studier i at give afkoblet støtte til mennesker peger ikke på, at folk arbejder mindre. Det nærmeste vi kommer på dette er dog Mincome forsøget i Canada, hvor det kunne dokumenteres, at unge mænd og kvinder med nyfødte børn, arbejdede mindre. Det var af etiske årsager besværligt at undersøge hvorfor det var tilfældet, men Evelyn L. Forget viste, at unge mænd i højere grad gennemførte deres uddannelse, og kvinder med nyfødte børn brugte ydelsen til at kunne udvise omsorg for deres børn ved at holde en længere barsel.

I 1975-1979 berettigede The Unemployment Insurance Act of 1971 15 ugers barsel. På samme tid i Danmark havde kvinderne 14 ugers barsel, mens forældrene i dag har 52 uger tilsammen i Danmark. Dette er også arbejde, men ikke lønarbejde.

Med brug af EUROMOD er det blevet demonstreret, at folk i Danmark faktisk vil arbejde en anelse mere (Colombino et al., 2010)

BORGERLØN ER FOR DYRT

Foruden SamfundsTankens udregning af UBI now, der kun inddrager et meget begrænset omfang af dynamiske effekter, heri givne pengebevægelser i skattesystemet, sygehusvæsenet og øget indtjening for staten grundet øget international konkurrenceevne, så kan det fremhæves, at mange former for borgerløn, inklusiv UBI now, formentligt vil føre til lavere kriminalitetsrate og bedre ernæring, som fører til bedre sundhed. Derudover peger en række studier entydigt på, at borgerløn forbedrer familieforholdene, som ellers kunne udvikle sig til en række følelses- og adfærdsforstyrrelser, der er omkostningsfulde for os alle

EJENDOMS-, HUS- OG JORDPRISER STIGER

Der er to væsentlige effekter i spil her: på den ene side giver UBI now en mere gunstig betalingsprofil over for banker og ejendomsmæglere, hvorfor prisen øges. På den anden side øges mobiliteten, så folk har bedre mulighed for at bosætte sig i mindre befolkede og dermed billigere egne af Danmark.

BORGERLØN VIL FØRE TIL ØGET UØNSKET IMMIGRATION

Med UBI_{now}-modellen og dens anvendelse af brøkpensionen, så er det muligt at undgå udhuling af finansieringsgrundlaget for borgerløn. Derfor er det ikke praktisk muligt, at borgerlønnens finansieringsgrundlag udhules.

BORGERLØN FØRER TIL DÅRLIGERE VELFÆRD PGA. LAVE LØNNINGER

Med UBI_{now}-modellen og dens anvendelse af brøkpensionen, så er det muligt at undgå udhuling af finansieringsgrundlaget for borgerløn. Derfor er det ikke praktisk muligt, at borgerlønnens finansieringsgrundlag udhules

FAGBEVÆGELSEN GØRES OVERFLØDIG

Fagbevægelsen vil stadigvæk have en meget væsentlig rolle for det danske arbejdsmarked. De vil fx være med til at sikre, at lønmodtagerne ikke modtager så lav en løn, at de oplever en nedgang i realindkomsten, mindstelønninger afhængig af kvalifikationer og arbejdsforhold sikres. Lønmodtagerne vil dog opnå større forhandlingsmagt, således de selv kan forhandle kontrakten og dermed bidrage til udformningen af overenskomster i overensstemmelse med lønmodtagernes ønsker og behov.

4. INDIVIDUELLE OG KOLLEKTIVE FORDELE OG MULIGHEDER

Der foreligger endnu ikke mange pilotprojekter og studier i konkret implementering af UBI, og dermed kan det kun med enorm ydmyghed og forsigtighed peges på hvordan mennesker kan anvende UBI_{now} til at gøre deres liv bedre.

Et af vores motiver i dette kapitel er at demonstrere, at det at bruge penge handler om valg, og at vi bør give fattige folk muligheden for selv at træffe deres egne selvstændige valg. Forestillingen om ikke at ville give fattige mennesker denne valgfrihed, fordi de anses som fattige pga. dårlig adfærd, er *ikke baseret på et oplyst grundlag*

BORGERLØN EKSPERIMENT I INDIEN

Borgerløn er at give folk selvbestemmelse og åbne nye muligheder. Pilotprojektet i indien (Davalala, 2015) er en grundig afdækning af basisindkomst eksperimentet i Indien i en række landsbyer over 18 måneder. Deltagerne modtog hvad, der svarede til 20%-30% af deres indkomst, altså hver voksen fik \$4,40 og børnene \$2,20 per måned (2011-beløb). Det lyder måske ikke af så meget, men resultaterne var imponerende.

Gennem de næste 18 måneder muliggjorde basisindkomsten deltagerne til at skabe forbedringer i deres liv. Sundhed, ernæring, uddannelse, økonomisk aktivitet, kvinders selvstændighed og velstanden blandt handicappede blev alle løftet og forbedret. Eksperimentet har været med til at skabe meget indsigt i den sociale dynamik.

Økonom Guy Standing har ved flere lejligheder sagt, at den største gevinst ved eksperimentet var den sociale værdi og frigørelsen (Standing, 2016). Betydningen af frigørelse er svært at gøre op i økonomiske gevinster, ligeså vel at demokratisering af samfundet ikke åbenlyst bidrager til samfundet og økonomien.

Hvorfor er dette studie relevant?

Levevilkårene er naturligvis absolut forskellige, og Indien kan næsten på ingen måder sammenlignes med Danmark. Derudover kan nogle af gevinsterne med UBI tilskrives, at det naturligvis er meget mere rentabelt at investere i mennesker i Indien end i Danmark. Det er måske endda rimelig retvisende at anskue problematikken som BNP per arbejder og forklare fænomenet med konvergens, altså at vækstraten er højere desto lavere BNP per arbejder er, og det er det som afspejles i eksperimentet i Indien.

Uagtet hvor forskellige levevilkårene er for de mennesker, der bliver sammenlignet, så viser eksperimentet, at mere bemyndigelse og frigørelse er gavnligt for alle parter

THE GREAT SMOKEY MOUNTAINS STUDIER

Undervejs i en længerevarende undersøgelse af børn og unge menneskers udvikling af psykiatriske forstyrrelser, besluttede et kasino at udbetale \$4,000 om året til folk af indiansk oprindelse. Det resulterede i, at det nu var muligt at se betydningen af forøget indkomst uden modkrav på psykiatriske forstyrrelser.

Nogle af resultaterne som forskerne har udledt af undersøgelsen er følgende (Akee, 2015):

1. Kasinobetalingen medførte 20% øget indkomst i husstandene.
2. Adfærdsforstyrrelser blev reduceret med 26,7%
3. Følelsesmæssige forstyrrelser blev reduceret med 35,6%
4. Færre skænderier/konflikter mellem forældre og børn samt bedre forhold.
5. Reduceret forbrug af alkohol og narkotika.

Overstående resultater er meget generaliseret sammenlignet med nuancer som studierne er i stand til at belyse. Der hersker dog ingen tvivl om retningen af effekten, hvilket altså er entydigt positivt. Det nærmeste vi kan komme på et negativt resultat er, at kvinder arbejder en anelse mindre, men mændene arbejder dog mere end kvinderne arbejder mindre. I fortolkningen af resultatet bør læseren dog være opmærksom på, at vilkårene for barsel er væsentligt ringere end i Danmark, og at barsel også har en økonomisk værdi i form af opdragelse, omsorg og pleje.

NAMIBIA

Forsøget fandt sted fra 2008 til 2009 og blev kaldt BIG – Basic Income Grant hvor 1000 mennesker modtog en ydelse svarende til ca. £10 hver måned (Harmann, 2015).

BIG motiverede beboerne i området til at etablere et råd bestående af 18 medlemmer, der havde til formål at mobilisere lokalbefolkningen og vejlede i hvordan folk kunne anvende deres borgerløn bedst muligt.

Ud fra fødevarer fattigdomsgrænsen, altså prisen på nødvendige fødevarer, faldt denne fra 76% til 37%.

Indkomstorienterede aktiviteter steg fra 44% til 55%.

42% af børn var undervægtige ved starten af forsøget og kun 10% var undervægtige ved slutningen af forsøget.

Skoleundervisning steg fra 50% af børnene til ca. 90% af børnene. Udtrædelse af skolen faldt fra 40% til 0%

Sundhedsklinikkernes indkomst steg fra N\$ 250 til N\$ 1,300 (N\$ 100 = £10, 2007).

Husholdningernes gæld blev reduceret med ca. 36% fra N\$ 1,215 til N\$ 772.

BRASILLEN

Forsøget indebar kun 100 mennesker á \$15 og kommer af en lovgivning, som rent symbolsk forpligter præsidenten til at indføre borgerløn på sigt. Loven er dog formuleret således, at der aldrig er et reelt krav til at tage initiativ. Målemetoden er stærk tvivlsom og ikke standardiseret.

Resultaterne peger dog på forbedret ernæring, beklædning og sundhed især blandt børn. Derudover fortæller Recivitas at folk bruger borgerlønnen til at lave investeringer og forbedringer af deres hjem. De har bemærket, at der er forbedret social interaktion, reduktion af social usikkerhed og øget tro på fremtiden.

Alt dette er i fin overensstemmelse med andre forsøg, men forsøget er ikke metodisk stærkt i modsætning til de andre forsøg.

SAMFUNDSTANKENS EKSPERIMENT MED LENA OG TINE

På nuværende tidspunkt giver SamfundsTanken borgerløn til to personer på 17.000 kr. om måneden. De har modtaget beløbet i nogle måneder og kan se frem til minimum et års ud-betalt borgerløn. Beløbet reflekterer det, som UBI nowmodellen potentielt kan bidrage, til per borger i Danmark, på langt sigt.

Det er muligt at følge Lena på hendes blog <http://www.lenaogalleosandre.dk/>.

5. PERSPEKTIVER OM PILOTPROJEKTER

Grundpælene i enhver politisk plan, med hensyn til implementering, må bygges på:

1. Hierarki
2. Solidaritet
3. Individuelle behov

Hierarki er rationalet bag arkitekturen: Hænger finansieringen sammen? Klargørelse af roller, autoriteter og deres relationer imellem.

Solidaritet henviser til, at den politiske plan har en klar defineret målsætning, der er værdiorienteret og tager hensyn til et eller flere fællesskabers værdier.

Individuelle behov handler om, at den politiske plan skal være direkte anvendelig af dem, der berøres af den politiske plan. Hvordan kan de mennesker anvende tilbudte ressourcer til at forbedre deres levevilkår?

Vi vil her præsentere de overordnede rationaler, målsætningen og afdække behov.

HIERARKI

SamfundsTanken har allerede på nuværende tidspunkt udregnet hvordan borgerløn finansieres i rapportens spreadsheet (bilag 1), der dokumenterer en borgerløn på over dagpengeni-veau til alle borgere i Danmark. De første væsentlige spørgsmål er derfor:

1. Hvad er det vi ønsker at teste med et pilotprojekt?
2. Hvordan kan vi organisere og strukturere et pilotprojekt?
3. Over hvor lang en periode bør pilotprojektet forløbe for at sikre værdifulde beviser til at informere fremtidige beslutningstagere?
4. Hvornår er det muligt at levere værdifulde beviser ift. At træffe en afgørelse om borgerløn?

De foreløbige svar på spørgsmålene fra SamfundsTankens perspektiv:

Hvad er det vi ønsker at teste med et pilotprojekt?

Selvom vi allerede på nuværende tidspunkt har rig indsigt i konsekvenserne ved at indføre borgerløn gennem internationale studier, er det vigtigt for evalueringsprocessen og implementering for andre aktører, at der foreligger klare beskrevne mål, der er gjort målbare og sammenlignelige med andre tilsvarende områder og lande.

Spørgsmålene som ønskes besvaret er:

- Hvorvidt borgerløn kan bidrage til et mere effektivt, mindre indgribende og stigmatiserende tiltag som indkomststøtte til folk, der lever i fattigdom?
- Kan denne politik øge lysten til at arbejde, mindske gæld, reducere perioden for fattigdom og mindske økonomisk marginalisering?
- Kan borgerløn være med til at reducere omkostninger på andre af statens udgiftsposter såsom på sundhedsområdet?
- Kan borgerløn styrke incitamentet til at tage lønarbejde, ved på ansvarlig vis at hjælpe dem, der arbejder, men stadig lever i fattigdom?
- Kan borgerløn bidrage til øget beskæftigelse i det danske foreningsliv fx gennem mere frivilligt arbejde?

Det er helt essentielt at gøre omkostningerne ved fattigdom op, både i kroner og ører, men også i forhold til folks oplevelse af deres tilværelse. Dette er vigtigt, da fattigdom skader alle i samfundet.

Hvordan kan vi organisere og strukturere et pilotprojekt?

Troværdigheden af pilotprojektets udfald og konklusioner afhænger dybest set af de værdier og principper, der guider projektet frem. SamfundsTanken har den fornødne viden til at guide pilotprojekterne, mens finansiering og bureaukratisk indsats er en opgave for finansministeriet og/eller den kommunale økonomiafdeling.

En anden mulighed er at lade en kommune gennemføre projektet. Det vil indebære en specialaftale mellem staten og kommunen om finansiering af projektet, da SamfundsTankens model afhænger af et startindskud og løbende indtægter fra moms, skat og afgifter. Projektet kræver et bredt felt af kompetente fagfolk, så dette vil være en udfordring for Lolland-Falster området.

Over hvor lang en periode bør pilotprojektet forløbe for at sikre værdifulde beviser til at informere fremtidige beslutningstagere?

Selvom SamfundsTanken vurderer, at det er mest gavnligt at indføre borgerløn i hele Danmark, så ses det at andre landes politikere efterspørger en udløbsdato. Det er SamfundsTankens vurdering, at pilotprojektet minimum bør forløbe af to perioder på 2 år, altså 4 år i alt.

Hvornår er det muligt at levere værdifulde beviser ift. at træffe en afgørelse om borgerløn?

SamfundsTanken vurderer, at der bør være en minimum tidsfrist på 2 år til forskere, til at undersøge og analysere projektet inden projektet afsluttes og potentielt ikke fortsætter. Dette skal være med til at udarbejde en større rapport, der beskriver styrker og svagheder ved projektet og hvordan andre interesserede kommuner, eller eventuelt staten, ønsker at indføre borgerløn.

SOLIDARITET

Afsnittet om hierarki indeholder også nogle elementer fra dette afsnit.

Grundmotiverne i pilotprojektet er:

1. Et mere effektivt samarbejde mellem staten, markedet og civilsamfundet. Der er en væsentlig forskel på den danske velfærdsmodel, der giver ydelser baseret på betingelser og et automatiseret system, der uagtet livsvilkår giver ydelser. Det første væsentlige aspekt er, at borgerløn teoretisk set er mere effektivt end betingede overførselsindkomster, da det påvirker folks arbejdsadfærd mindre end betingede ydelser. Udover denne teoretiske ramme vil borgerløn lette presset på administrationen for udlevering af sociale ydelser, og en lang række ressourcer kan frigives og bruges på sociale indsatser. Det andet aspekt er, at det giver folk kapacitet til at træffe deres egne beslutninger.
2. Mennesker, der lever med begrænsede økonomiske ressourcer, ender ofte med at have perioder, hvor de lever i fattigdom. Disse folk har trange kår i forhold til at skaffe de nødvendige varer. Det går udover dem selv, deres børn og relationer til andre mennesker.
3. Fremtidens arbejdsmarked skaber et behov for både øget fleksibilitet i beskæftigelse, men også en omstrukturering af statens indtægtskilder. Når der kommer chok i økonomien grundet automatisering af arbejdspladser, vil væsentlige indkomstposter hos staten forsvinde.
4. Der bruges ca. 330 mia. Kr. alene på overførselsindkomster i Danmark uden at medregne omkostninger ved fattigdom. Resultaterne ved et pilotprojekt vil give indsigt i den relative effekt af borgerløn. Det vil styrke grundlaget for at træffe beslutninger om indretningen af borgerløn, eller andre sociale tiltag der baserer sig på et oplyst grundlag.

INDIVIDUELLE BEHOV

Et væsentligt politisk og etisk spørgsmål omhandler hvilken grad af frihed, frigørelse og økonomisk tryghed den enkelte borger bør have. Velfærdsstatens nuværende udformning dikterer, at arbejdsfællesskabet rangerer højere end frivilligt arbejde og omsorg. Borgerløn vil give den enkelte borger højere grad af frihed, frigørelse og økonomisk tryghed i dennes valgmuligheder, når det gælder om hvilken form for arbejde, personen anser for værdifuldt.

Nogle vil gerne karrierevejen, mens andre ønsker at hjælpe deres medmennesker gennem frivilligt arbejde, nationalt såvel som globalt, og andre igen foretrækker at lægge deres energi i at udvise omsorg og opdrage deres børn efter eget ønske. Hvordan vi bør udvikle og afdække vores psykologiske behov og samlet udvikle samfundet er et komplekst spørgsmål.

Borgerløn giver dog i højere grad bemyndigelse til den enkelte og valgfrihed til at skabe og forme rammerne for de fællesskaber, der er vigtige for dem. Uagtet resultatet af borgerløns pilotprojekt, så ville pilotprojektet i sig selv give rig indsigt i hvordan vi som individ og kollektivt kan skabe en bedre tilværelse for os selv og andre.

6. LITTERATURLISTE

Akee, Randall et al. "How Does Household Income Affect Child Personality Traits And Behaviors?". NBER Working Paper 21562. September 2015 (2015): n. pag. Web. 1 Sept. 2015.

Baker, D. (2016). A Progressive Way to End Corporate Taxes. NY Times. Retrieved from <http://nyti.ms/1OfGNmE>

"Bekendtgørelse Af Lov Om Social Pension". Retsinformation, 2016. Web. 13 Okt. 2016.

"Bekendtgørelse Af Udlændingeloven". Retsinformation, 2016. Web. 9. Maj 2016.

Danmarks Statistik (DST, 2012). Adam – En model af dansk økonomi. Kapital 4, side 71-83. Marts 2012.

Davala, S., Jhabvala, R., Standing, G., & Mehta, K. (2015). Basic income. New York/London: Bloomsbury.

Thomsen, J. S., (DI, 2008). Lønnens betydning for konkurrenceevnen stærkt undervurderet. Indsigt – Tema om Løn, Dansk Industri. November 2008 (2008).

Colombino, Ugo et al. "Alternative Basic Income Mechanisms: An Evaluation Exercise With A Microeconomic Model". Basic Income Studies 5.1 (2010): n. pag. Web.

De Wispelaere, J. (2016). An Income of One's Own? The Political Analysis of Universal Basic Income (BSc, BA, MA, PhD). University of Tampere.

Haarmann, Claudia and Dirk Haarmann. Relief Through Cash Impact Assessment Of The Emergency Cash Grant In Namibia1. 1st ed. BIG Coalition, 2015. Web. Sept. 2015.

Kalliomaa-Puha, Laura, Anna-Kaisa Tuovinen, and Olli Kangas. The Basic Income Experiment In Finland. Sweet & Maxwell and its contributors, 2016. Print. Journal Of Social Security Law.

Standing, G. (2016). Design and Implementation Principles. Speech, Christiansborg, Fælles-salen Christiansborg 1240 København K.

Standing, Guy. The Corruption Of Capitalism. 1st ed. GB: Biteback Publishing, 2016. Print.

Weise, Robert W. (1972). Canda's New Unemployment Insurance Act. Social Security Bulletin, Vol. 35, No. 2.

